

Phẩm 22: THÀNH BẠC CHÁNH GIÁC

Đức Phật nói với các vị Tỳ-kheo:

–Bấy giờ Bồ-tát đã hàng phục tất cả các ma oán, tận trừ các thứ nọc độc, dựng lên được pháp tràng. Lúc đầu lia mọi tham dục xấu ác cùng các cảm giác và nhận thức, rời lia mọi cảnh hỷ lạc nhập Sơ thiên; bên trong nhất tâm tịch tĩnh dứt mọi cảm nhận của giác quan phát sinh định hỷ lạc nhập Nhị thiên; lia mọi hỷ thọ kể cả lời dạy của Thánh nhân, trụ nơi xả, sinh niệm và tưởng, thân thọ lạc nhập Tam thiên; lần lượt lia mọi ưu hỷ, xả khổ lạc trụ niệm thanh tịnh nhập Tứ thiên.

Lúc đó Bồ-tát trụ nơi chánh định, tâm ý thanh tịnh trong sáng không chút cấu nhiễm, lia mọi thứ tùy phiền não, thân tâm thư thái điều hòa an nhiên vô động, đến khoảng canh hai đạt trí tuệ sáng suốt, tâm thâm nhiếp tất cả, chứng Thiên nhãn thông. Bồ-tát liền dùng Thiên nhãn quan sát tất cả chúng sinh, chết nơi này, sinh nơi kia, thân sắc đẹp hay xấu, trí tuệ hơn người hay thấp kém; cuộc sống giàu sang hay nghèo khổ tất cả đều theo nghiệp mà tạo nên. Tất cả điều đó Bồ-tát đều biết rõ. Bồ-tát nhận thấy chúng sinh do từ thân miệng ý tạo các nghiệp ác, phỉ báng Thánh nhân theo đường tà kiến, nên khi thân hoại mạng chung bị sinh vào các đường ác chịu nhiều thống khổ. Bồ-tát lại quan sát nhận thấy chúng sinh do từ thân miệng ý tạo các nghiệp thiện, theo đường chánh kiến, nên khi thân hoại mạng chung được sinh lên cõi trời. Vào khoảng nửa đêm, Bồ-tát nhất tâm thâm nhiếp tất cả, chứng đạt Ưc niệm quá khứ tức mạng trí, thông suốt toàn bộ thọ mạng của mình và mọi người trải qua bao đời, từ một đời, hai đời cho đến mười đời, trăm đời, ngàn vạn ức đời, trăm ức đời, ngàn ức đời soi thấu đến vô lượng trăm ngàn na-do-tha câu-chi số đời, cho tới thành kiếp hoại kiếp, vô lượng vô biên thành kiếp hoại kiếp đều nhớ lại và thông tỏ. Bồ-tát cũng thông tỏ toàn bộ thọ mạng của mình và mọi người trong quá trình luân hồi từ nơi ở, tên họ, hình tướng cho tới cuộc sống ăn uống, thọ nhận vui khổ, sống chết, tất cả đều biết rõ ràng.

Bồ-tát suy niệm: “Tất cả chúng sinh ở các nẻo ác của cảnh sinh, lão, bệnh, tử không thể giác ngộ được. Làm thế nào để khiến cho tất cả chúng sinh thấy rõ cội nguồn của sinh lão bệnh tử”.

Lại suy niệm: “Lão, bệnh, tử từ nhân gì mà có? Liền biết do sinh, vì có sinh nên mới có lão, bệnh, tử.

Như vậy thì sinh lại do nguyên nhân gì mà có, tức thì biết được do hữu mà có.

Như vậy thì hữu lại do nguyên nhân gì mà có, tức thì biết được do thủ mà có.

Như vậy thì thủ lại do nguyên nhân gì mà có, tức thì biết được do ái mà có.

Như vậy thì ái lại do nguyên nhân gì mà có, tức thì biết được do thọ mà có.

Như vậy thì thọ lại do nguyên nhân gì mà có, tức thì biết được do xúc mà có.

Như vậy thì xúc lại do nguyên nhân gì mà có, tức thì biết được do lục xúc mà có.

Như vậy thì lục xúc lại do nguyên nhân gì mà có, tức thì biết được do danh sắc mà có.

Như vậy thì danh sắc lại do nguyên nhân gì mà có, tức thì biết được do thức mà có.

Như vậy thì thức lại do nguyên nhân gì mà có, tức thì biết được do hành mà có.

Như vậy thì hành lại do nguyên nhân gì mà có, tức thì biết được do vô minh mà có.

Lúc bấy giờ Bồ-tát đã rõ vô minh là nhân của hành, hành là nhân của thức, thức là nhân của danh sắc, danh sắc là nhân của lục xúc, lục xúc là nhân của xúc, xúc là nhân của thọ, thọ là nhân của ái, ái là nhân của thủ, thủ là nhân của hữu, hữu là nhân của sinh, sinh là nhân của lão tử, gây ra lo buồn khổ não. Các nhân hòa hợp nhau mà sinh ra.

Bồ-tát tiếp tục suy niệm: “Không tạo nhân nào để không còn lão tử? Nhân nào phải diệt

đi để lão tử cũng diệt? Tức thì biết được: Vô minh diệt nên hành diệt, hành diệt nên thức diệt, thức diệt nên danh sắc diệt, danh sắc diệt nên lục xứ diệt, lục xứ diệt nên xúc diệt, xúc diệt nên thọ diệt, thọ diệt nên ái diệt, ái diệt nên thủ diệt, thủ diệt nên hữu diệt, hữu diệt nên sinh diệt, sinh diệt nên lão tử diệt, lão tử diệt nên ưu buồn khổ não cũng diệt”.

Lại suy niệm tiếp: “Đó là vô minh, là vô minh tạo nhân, là vô minh được diệt trừ và là con đường diệt trừ vô minh. Các chi khác cũng vậy. Đó là hành, là hành tạo nhân, là hành được diệt trừ và là con đường diệt trừ hành. Đó là thức, là thức tạo nhân, là thức được diệt trừ và là con đường diệt trừ thức. Đó là danh sắc, là danh sắc tạo nhân, là danh sắc được diệt trừ và là con đường diệt trừ danh sắc. Đó là lục xứ, là lục xứ tạo nhân, là lục xứ được diệt trừ và là con đường diệt trừ lục xứ. Đó là xúc, là xúc tạo nhân, là xúc được diệt trừ và là con đường diệt trừ xúc. Đó là thọ, là thọ tạo nhân, là thọ được diệt trừ và là con đường diệt trừ thọ. Đó là ái, là ái tạo nhân, là ái được diệt trừ và là con đường diệt trừ ái. Đó là thủ, là thủ tạo nhân, là thủ được diệt trừ và là con đường diệt trừ thủ. Đó là hữu, là hữu tạo nhân, là hữu được diệt trừ và là con đường diệt trừ hữu. Đó là sinh, là sinh tạo nhân, là sinh được diệt trừ và là con đường diệt trừ sinh. Đó là lão tử, là lão tử tạo nhân, là lão tử được diệt trừ và là con đường diệt trừ lão tử, cũng là diệt ưu buồn khổ não.

Đó là quá trình tích tập chứa nhóm bao thống khổ từ sinh cho đến diệt. Như vậy cần phải biết rõ: Đó là Khổ, là nguyên nhân của Khổ, là nguyên nhân của Khổ được diệt trừ và là con đường diệt trừ nguyên nhân của Khổ”.

Đức Phật nói với các vị Tỳ-kheo:

–Gần về sáng khi sao mai xuất hiện, Bồ-tát đã chứng được Thánh trí của chư Phật, Thế Tôn, Điều Ngự, Trượng Phu. Những gì nên biết, những gì nên đạt, những gì nên ngộ, những gì nên thấy, những gì nên chứng, tất cả những điều đó, Bồ-tát đều thông tỏ hòa hợp trong nhất niệm đạt trí tuệ Vô thượng Bồ-đề thành Bạc Chánh đẳng Chánh giác đầy đủ Tam minh.

Này các Tỳ-kheo, lúc ấy vô lượng vị trời trong chúng chư Thiên cùng nói:

–Chúng ta nên tung rải hương hoa để cúng dường Đức Như Lai.

Lại có vị Thiên tử từng chứng kiến các vị Phật thời quá khứ chứng quả vị Giác ngộ, liền đứng ra nói:

–Các vị chưa nên tung hoa hương để cúng dường. Như Lai sẽ hiện các tướng lành, vì từ xa xưa chư Phật khi thành Bạc Chánh Giác đều hiện tướng lành.

Này các Tỳ-kheo, khi ấy Như Lai biết suy nghĩ của các vị Thiên tử muốn trông thấy tướng lành nên Như Lai đã hiện ra thân tướng cao vút lên tận hư không hơn bảy cây Đa-la.

Đức Phật liền đọc bài kệ nói lên sự chứng đắc của mình:

Phiền não đã đoạn sạch

Các lậu đã dứt trừ

Nhân sinh tử cũng đoạn

Khổ đã diệt hoàn toàn.

Lúc bấy giờ các vị Thiên tử đều sinh tâm hoan hỷ, dùng vô số hương và thiên hoa vi diệu tung rải ngập khắp Bồ-đề tòa. Như vậy là Như Lai đã xa lìa cõi vô minh tăm tối cùng lưới chấp trước tham ái, đã khơi cạn dòng sông phiền não, nhổ sạch mọi nọc độc, cởi bỏ tất cả mọi sợi dây trói buộc, phá trừ mọi ma oán, dựng được ngọn cờ chánh pháp, an trụ vào cõi tịch tĩnh. Như Lai cũng quan sát căn tính của các loài chúng sinh, nhận rõ gốc của bệnh khổ, làm Bạc Đại Y Vương cho thuốc cam lộ khiến tất cả chúng sinh thoát khổ, đạt đến cảnh an vui tịch tĩnh giải thoát. Như Lai cũng an trụ nơi Như Lai tạng, kết được màn giải thoát, nhập thành trì trí tuệ, cùng vào pháp giới thanh tịnh của vô lượng chư Như Lai.

Này các Tỳ-kheo, tất cả các Bạc Như Lai chứng kiến việc thành đạo của ta đều hết lời tán thán: “Lành thay, lành thay!”, và đều dùng bảo cái che phủ nơi Bồ-đề tòa. Các bảo cái đều hợp thành một bảo cái lớn che phủ cả mười phương Tam thiên đại thiên thế giới, từ trong bảo cái phát ra luồng hào quang vi diệu chiếu sáng trùm khắp vô lượng vô biên thế giới. Trong mỗi thế giới đó, có đông đảo các vị Bồ-tát đều hết lời ca ngợi công đức của Phật cùng đọc bài kệ:

*Như hoa Ba-đâu-ma
Vươn lên từ trong đất
Hoa nở thật trong lành
Không bị bùn làm nhiễm
Tâm đại Từ bi khởi
Như mây lành phủ giăng
Rưới mưa lớn chánh pháp
Nhuần thấm khắp chúng sinh
Bao mầm lành mọc lên
Đều sinh sôi tăng trưởng
Nhận lãnh mọi giáo pháp
Thành tựu giải thoát quả.*

Lúc bấy giờ chư Thiên cũng đọc bài kệ tán thán:

*Bạc Sư tử vương phá quân ma
Tu tập thiền định đắc pháp mẫu
Đạt được ba minh và mười lực
Uy thần chấn động khắp muôn phương
Chư vị Bồ-tát đều vân tập
Vì ưa thích pháp cúng Như Lai
Từ tòa đứng dậy đồng kính lễ.
Tán thán Như Lai cung kính thưa:
Thế Tôn chắc không hề mệt mỏi
Chúng tôi đã thấy Ngài hàng ma
Lành thay Đại trượng phu ba cõi
Tuôn mưa chánh pháp cứu muôn loài
Mười phương chư Phật dâng Bảo cái
Phát ra Ca-lăng vi diệu âm
Như ta chứng đắc quả Chánh chân
Bồ-tát nay cũng đạt Chánh giác.*

Đức Phật nói với các vị Tỳ-kheo:

–Các vị Thiên nữ ở các cõi trời thuộc Dục giới thấy Như Lai an tọa nơi tòa Bồ-đề đạt được Nhất thiết trí, đại nguyện viên mãn, hàng phục ma oán, dựng lập cờ chánh pháp, làm Bạc Đại Y Vương khéo chữa trị mọi căn bệnh, như Sư tử vương không chút sợ hãi, thanh tịnh lìa mọi cấu nhiễm, đạt được Nhất thiết trí, đầy đủ ba minh, vượt ra khỏi bốn dòng, giữ vững bảo cái chánh pháp, che chở khắp ba cõi được tôn xưng là Bà-la-môn, xa lìa mọi thứ cấu nhiễm được tôn xưng là Tỳ-kheo, diệt trừ mọi che lấp của vô minh được tôn xưng là Sa-môn, lìa mọi nẻo ác được tôn xưng là Bạc Tri Túc, đoạn trừ các thứ phiền não được tôn xưng là Bạc Dũng Mãnh, năng diệt các loài ma được tôn xưng là Bạc Đại Lực, ví như cõi châu báu trong chứa đầy đủ tất cả pháp bảo.

Lúc ấy các vị Thiên nữ đọc bài kệ:

Ở nơi gốc cây đại Bồ-đề
Hàng phục tất cả chúng ma oán
An trụ bất động như Tu-di
Thân tâm kiên cố không kinh sợ
Thế Tôn nhiều kiếp tu bố thí
Nên tất cả đều được tròn đầy
Thế Tôn nhiều kiếp tu giới hạnh
Ánh trùm Thích Phạm cùng chư Thiên
Thế Tôn nhiều kiếp hành nhẫn nhục
Nên thân tướng luôn ánh sắc vàng
Thế Tôn nhiều kiếp luôn tinh tấn
Nên hàng phục hết chúng ma quân
Thế Tôn nhiều kiếp tu thiền định
Nên được cúng dường thật tối thắng
Thế Tôn nhiều kiếp luôn cầu học
Nên mau chứng vô thượng Bồ-đề
Thế Tôn năng hàng phục ám ma
Tử ma, phiền não ma, thiên ma
Tất cả các ma đều sạch dứt
Do đó nay dứt hết buồn lo
Trong các cõi trời là tối thắng
Ba cõi trời người đều cúng dâng
Do từ bao thứ ruộng phước ấy
Đạt mọi phước đức dứt lỗi lầm
Bạch hào tướng tốt luôn ngời sáng
Chiếu soi quốc độ ở mười phương
Hào quang trùm lấp vàng nhật nguyệt
Tất cả muôn loài đội Thánh ân
Thân tướng Như Lai thật oai nghiêm
Dung nhan tướng hảo cực thanh tịnh
Là Bạc Ứng Cúng trong ba cõi
Đem lại lợi ích cho quần sinh
Mắt nhìn thấu suốt mười phương cõi
Thông tỏ mọi căn tính chúng sinh
Tai tịnh nghe thấu khắp muôn nơi
Âm thanh người trời cùng Phật pháp
Tướng lờn rộng dài diễn diệu âm
Nghe pháp cam lộ cầu giải thoát
Ma quân quấy động không hề sợ
Trời người cúng dường cũng không mừng
Tâm ý ung dung trừ ma oán
Chỉ dùng từ bi phục ma quân
Dứt sạch tội lỗi không đăm nhiễm
Thân tâm an ổn luôn bất động

*Là Bạc Đạo Sư cõi trời người
Tất cả chúng sinh nhuần lợi ích
Được nghe chánh pháp sinh tín thọ
Nguyện được như Ngài đạt Chánh Chân.*

Đức Phật nói với các vị Tỳ-kheo:

–Nhu Lai ở nơi Bồ-đề tòa, lúc mới thành Bạc Chánh Giác đã hóa hiện thân thông của Phật, lực diệu dụng tự tại không thể bàn.

Bấy giờ Đức Thế Tôn lược nói qua bài kệ:

*Biển khắp hết mọi cõi
Bằng phẳng như bàn tay
Muôn đóa sen vụt hiện
Mỗi đóa ngàn cánh hồng
Vô lượng chư Thiên chúng
Đều tung hoa diêu kỳ
Cùng đến trước Thế Tôn
Chấp tay đồng chiêm ngưỡng
Thế Tôn mới thành Phật
Hiện hiện nhiều thân thông
Tu-di, vua các núi
Cỏ cây cùng rừng rậm
Tất cả đều cúi đầu
Đánh lễ tòa Giải thoát
Đó là Phật Thế Tôn
Hiện thân thông diệu dụng
Thân phóng trăm ngàn luồng
Hào quang chiếu mười phương
Cứu chúng sinh cõi ác
Dứt khổ được an lạc
Lúc ấy tám nạn xir
Không còn một chúng sinh
Mang nặng tham, sân, si
Cùng tất cả phiền não
Đó là Sư tử vương
Đại thân thông diệu dụng
Lửa Ma-ni, nhật nguyệt
Điện cùng bao ánh sáng
Do Phật phóng hào quang
Mọi sáng kia đều tắt
Chư Thiên người thế gian
Không thể thấy Phật đánh
Tọa nơi tòa Sư tử
Hiện thân thông diệu dụng
Phật dùng tay chỉ đất
Hiện sáu cách chấn động
Hàng phục đám ma quân*

*Như dứt sợi tơ mỏng
Ma vương ôm buồn khổ
Dùng gậy mà vạch đất
Đó là Phật Thế Tôn
Đại thần thông diệu dụng.*

